

Сюзанна - чешка

Красивою і стрункою були Сюзанна Середзянка, молода дружина князя Януша Острозького. А ще вона вирізнялась веселою натурою, душевною сердечністю. Коли вона з'являлась, здавалось, що похмурі палати замку наповнювались яскравим сонячним промінням і відразу усім ставало радісніше і тепліше.

Сюзанна була напрочуд енергійна. Вона нарівні з чоловіками обговорювала військові походи і битви. Вона уміло володіла мечем і хвацько їздила верхи.

Її дід, Госдар Середі, при дворі якого вона виховувалась, був генеральним старостою Угорщини і Семиградським губернатором. Своїм умінням вона т завдячувала дідові, хороброму і знаючому воїнові.

Після Праги Сюзанна вчилась у Кракові разом з Барбарою Гарновською, майбутньою дружиною коронного канцлера Польщі Яна Замойського. Там 18-річна красуня Сюзанна і познайомилась з Янушем Острозьким, останній разом з своїм ровесником князем Кристофом Радзивіллою служив при дворі короля.

Радзивілл прагнув мати за дружину Сюзанну, але вона віддала перевагу Янушу, за що перший був дуже ображений і затамував злість на юну красуню. Після повернення з Кракова Радзивілл одружився на Єлизаветі Острозькій, яка до цього була замужем за Яном Кишкою. Наречена була в солідному віці, адже у першому шлюбі вона прожила 18 років, і це ще більше розпалювало ненависть Радзивілла до Сюзанни.

Одного разу, під час свята в Острозі, куди Сюзанна приїхала із Дубна. Радзивілл перехопив її записку на дорогому голубому венеціанському папері і прочитав. «Шановний рицарю жіночої честі і слави, — говорив жіночий почерк. — Без чоловіка я не нудьгую, але буду рада вашому візиту. Ваша Сюзанна-Чешка».

Кристоф спалахнув від торжества: тепер пташка у моїх руках. Згодом він здогадався, що Сюзанна адресувала свою записку сотнику Северину Наливайку, до останнього не були байдужими багато знатних дам Польщі, в тому числі і Барбара, дружина пристарілого канцлера Яна Замойського.

Северин Наливайко був гарним, струнким і відважним молодцем. Про нього говорили, що понад усе він цінує честь, як свою так і інших. Кристоф знав, що за благородство і чесність дами називали Наливайка рицарем жіночої честі.

Не можна не сказати, що Сюзанна не подобалась Наливайку. Він продовжував вчити красуні володіти мечем, списом, триматися на коні. Вони часто разом виїжджали із Дубенського замку на прогулянки. Як істинний лицар він оберігав її честь.

Кристоф передав записку Янушу: — Поглянь, чим займається твоя дружина!

Януш знав, що так Сюзанна називала і його молодшу сестру Катерину, але якось і чув, що Сюзанна так кликала і сотника Наливайка.

— Не віриш мені?—перепитав ще раз. — Я тобі докажу.

І тут же послав за охоронцем князівського двору. Той змушений був сказати, що справді Сюзанна посилала його з листом де сотника Наливайка.

Про цей випадок дізнався і старий князь Василь-Костянтин. Правда це чи ні, але все одно це ганьба. Якої слави тоді оберітяться рід князів Острозьких?

Сюзанну було вирішена отруїти, У ті часи це робилось просто: у вино чи їжу підсипали миш'як, і справа вирішувалась сама собою. Лікар стверджував смерть від болю у животі чи від іншої болячки.

Якщо хтось і здогадувався про істинну причину смерті, повинен був мовчати. Тим більше, біду вже не відвернеш.

Старий князь Василь-Костянтин всіляко у товариствах вихваляв невістку, переконував усіх, що любить її не менше, ніж свою молодшу доньку Катерину. Але й без похвал князя усі були в захопленні від Сюзанни.

Про задум старого князя якимось чином почув Наливайко. І коли Януш із Сюзанною бували в Острозі, Северин старався ні на мить не залишити їхнє оточення. Одного разу він помітив, як слуга щось підливав у срібний кубок із флакончика і потім хотів подати Сюзанні. Він вчасно випередив лихо. Та за всім не додивишся... Після повернення із Острога Сюзанна раптово померла.

Князь Януш не міг прийти до тями. Але острозькі лікарі запевнили, що це трапилось через недостиглі вишні, які так любила княжна.

Честь двору князів Острозьких була не заплямована. Винна була покарана.

Тридцятирічна красуня Сюзанна через своє нерозумне кохання поплатилася життям, залишивши сиротами доньок Елеонору і Єфросинію.

М. ДУБОВСЬКИЙ

Вісник Дубеничини. – 1993. – 20 лютого

